

Kommunene

Deres ref

Vår ref

Dato

18/304-

29. januar 2018

Informasjon om lærernormen

Kunnskapsdepartementet har mottatt mange henvendelser fra kommuner og skoler med ulike spørsmål til innføringen av en lærernorm. Ikke alle disse spørsmålene kan besvares på nåværende tidspunkt.

Departementet ønsker med dette brevet så langt som det er mulig å besvare spørsmålene som er stilt, informere alle kommunene om det som allerede er besluttet og avklart, samt om det videre arbeidet frem mot Revidert nasjonalbudsjett 2018.

Bestemmelsen om lærernorm skal tre i kraft fra og med august 2018. Det er derfor viktig at kommunene starter planleggingen allerede nå, med tanke på å beregne årsverksbehov, utlysing av stillinger osv.

Bakgrunn

Stortinget har i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2018 gjort følgende vedtak om lærernorm, jf. Innst. 2 S (2017-2018):

Stortinget ber regjeringen innføre en norm for lærertetthet på skolenivå. Målet er at det høsten 2018 skal være 1 lærer per 16 elever i 1.–4. klasse og 1 lærer per 21 elever i 5.–10. klasse, og fra høsten 2019 er målet at det skal være 1 lærer per 15 elever i 1.–4. klasse og 1 lærer per 20 elever i 5.–10. klasse. Normen skal evalueres underveis og sees i sammenheng med tiltak for å rekruttere et tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere. Dagens lærerutdanning, herunder gjeldende opptakskrav, og regjeringens kompetansekrav skal legges til grunn. Det foretas en kvalitetssikring av kostnader knyttet til oppdaterte GSI-tall på skolenivå, slik at ingen kommuner skal tape på innføringen av normen. En justering av de samlede kostnadene legges inn i regjeringens forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2018. Videre skal

det utredes hvordan innfasingen av en norm kan gjennomføres uten fare for forsterket lærermangel i deler av landet.

Rettslig grunnlag

I 2013 ble det vedtatt en ny bestemmelse i opplæringsloven § 8-3 om forholdstall mellom lærere og elever. Her står det at departementet kan fastsette forskrifter om forholdstall mellom lærere og elever per skole eller per kommune. Forholdstallet kan variere på ulike trinn. Denne bestemmelsen gir etter forarbeidene (Prop. 129 L (2012-2013)) hjemmel til å fastsette forskrifter om lærertetthet. Det vises til at forholdstallet beskriver den samlede ressursinnsatsen, ikke noe om størrelsen på en undervisningsgruppe.

Høring av forslag til forskrifter

Kunnskapsdepartementet vil sende forslag til forskrifter på høring i løpet av februar 2018.

Hva som skal reguleres

Det fremgår av vedtaket i Stortinget at lærertetthetsnormen skal være på skolenivå. Lærertetthetsnormen skal være en norm for forholdstallet mellom lærere og elever i ordinær undervisning (gruppestørrelse 2). Gruppestørrelse 2 er en indikator som viser antall elever per lærer i ordinær undervisning, hvor ressurser til spesialundervisning og undervisning i særskilt norsk ikke regnes med. Normen sier bare noe om forholdet mellom antall elever og lærere i en gjennomsnittlig undervisningssituasjon.

Normen skal gjelde for hovedtrinnene totalt, dvs. for 1.-4 trinn, 5.-7. trinn og 8.-10. trinn. Det presiseres at den nye normen ikke vil føre til at en klasse/gruppe på for eksempel 3. trinn med over 16 (15) elever vil ha rett til en ekstra lærer. Det er det totale antall elever på henholdsvis hvert av hovedtrinnene på den enkelte skole som vil avgjøre hvor mange lærere som skal til for å oppfylle normen. Skolene må selv fordele lærerressursene slik de mener det er hensiktsmessig. Gruppe- eller klassestørrelsen reguleres fortsatt av opplæringsloven § 8-2. Det skal ikke innføres nye klassesdelingstall eller tall for hvor mange lærere som skal være til stede i hver enkelt undervisningstime eller fag i en gruppe/klasse.

Gruppestørrelse 2

Gruppestørrelse 2 er definert som *forholdet mellom elevtimer (minus timer til spesialundervisning og særskilt norskopplæring), og ordinære undervisningstimer (pluss eventuelt timer til deling i samiske språkalternativer)*. Dette er en indikasjon på elever per lærer i ordinær undervisning, hvor ressurser til spesialundervisning og undervisning i særskilt norsk ikke regnes med.

Gruppestørrelse 2 har følgende variabler med:

elevtimer totalt – timetall spesialundervisning – timetall særskilt norsk

ordinære undervisningstimer (+ ev. timer til oppdeling til samiske språkalternativer)

Beregning av gruppestørrelsen på den enkelte skole

Behovet for årsverk i den enkelte kommune og på den enkelte skole beregnes med utgangspunkt i antall elever og lærerårsverk slik skolene/kommunene har rapportert i Grunnskolens informasjonssystem (GSI).

Kunnskapsdepartementet har bedt Utdanningsdirektoratet utarbeide et verktøy som skal gjøre det enkelt for kommunene å beregne behovet for lærerårsverk for å oppfylle normen på hovedtrinnene på hver enkelt skole. Departementet tar sikte på at dette verktøyet skal være klart på Utdanningsdirektoratets nettsider i februar 2018. Kommuner som har spørsmål eller behov for bistand til beregningen av årsverk når verktøyet foreligger, kan henvende seg til Utdanningsdirektoratet.

Rapportering

Det legges ikke opp til noen særskilt rapportering utover rapporteringen i GSI.

Det kan komme til å bli endringer i GSI-skjemaene fra og med høsten 2018. Direktoratet vil i så fall informere om dette.

Kompensasjon til kommunene

Departementet vil komme tilbake til beregningen av kompensasjonen til kommunene ved innføring av lærernorm i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018. Kompensasjonen til den enkelte kommune vil beregnes med utgangspunkt i behovet for flere årsverk for å oppfylle normen.

Kommunene har siden 2015 fått et øremerket tilskudd over kap. 226 post 63 til tidlig innsats gjennom økt lærertetthet på 1.-4 trinn. I 2017 utgjorde dette tilskuddet om lag 1,3 mrd. kroner og ble fordelt til alle kommunene etter delkostnadsnøkkelen for grunnskolen. Dette ga rom for til sammen om lag 1600 årsverk i 2017. Disse midlene videreføres i 2018 og skal bidra til å dekke kostnadene ved innføring av den foreslåtte normen i 2018, jf. Innst. 2 S (2017-2018) og Prop. 1 S (2017-2018).

Våren 2018 vil vårvirkningen (7/12 av det samlede tilskuddet) av midlene til tidlig innsats for skoleåret 2017-2018 bli fordelt til kommunene etter delkostnadsnøkkelen for grunnskolen, dvs. på samme måte som høsten 2017. Tilskuddet for våren 2018 vil bli utbetalt som normalt.

Fra høsten 2018 vil tilskuddet være en del av finansieringen av kompensasjonen til kommunene for innføring av lærernorm. Kunnskapsdepartementet vil komme tilbake til kompensasjonen for innføringen av lærernorm fra skoleåret 2018-2019.

Annet

Rekruttering av lærere

I vedtaket fra budsjettforliket er det spesifisert at *det utredes hvordan innfasing av en norm kan gjennomføres uten fare for forsterket lærermangel i deler av landet.*

Kunnskapsdepartementet går nå i gang med å utrede hvilke tiltak som kan være aktuelle for å bistå kommunene i rekrutteringen av kvalifisert undervisningspersonale.

Evaluerings

Innføringen av normen skal evalueres. Departementet vurderer nå hvordan en evaluering bør innrettes.

Med hilsen

Ann Helen Elgsæther (e.f.)
avdelingsdirektør

Ellen Cathrine Arnesen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi:

KS
Utdanningsdirektoratet
Fylkesmennene